

שיעור הרב שליט"א בענין הקרבת קרבנות בזמן הזה שבת נחמו תש"פ

קדושה ראשונה

בימים אלו שכולנו מצפים לביאת משיח ולבנין ביהמ"ק נייחד דברינו מדוע אין מקריבים קרבנות בזמן הזה אע"פ שאין בית המקדש, והנה במושכל ראשון נראה השאלה כתמיהה גדולה, דאיך אפשר להקריב קרבנות אם אין בית, אך אין הדבר מילתא דפשיטא כלל וכלל, והוא נושא רחב מאד, ונפרט בקצרה בע"ה עיקרי המשא ומתן שדנו בדבר גדולי האחרונים וראיה מדברי הגמרא בענין זה.

בגמרא (מגילה י:) פליגי תנאי אי קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא או שמא לא קידשה לעתיד לבוא, ובשלמא למ"ד לא קידשה לעת"ל ניחא, דמשום הכי אין מקריבים קרבנות בזמן הזה, מפני שהמקום אין בו קדושה בזמנינו, אך למ"ד קידשה לעת"ל מדוע אין מקריבים כהיום קרבנות במקום המקדש והמזבח.

ולהלכה פסק הרמב"ם (הלכות בית הבחירה פ"ו הלכה טו-טז) דקידשה לעתיד לבוא^א, אמנם הראב"ד שם חולק עליו, וס"ל דלא קידשה לעתיד לבוא, ולדעת הרמב"ם צריך ביאור מדוע אין מקריבין קרבנות בזמן הזה.

ויש עוד נפק"מ לדינא בפלוגתא זו [אם קידשה לעתיד לבוא אי לאו], לענין אם יכולים אנשים טמאים ליכנס בזה"ז למקום הר הבית והעזרה, דאם קידשה לעת"ל אסורים ליכנס, מפני שיש שם קדושת המקדש, אבל אי ס"ל כראב"ד דלא קידשה לעת"ל יכולים ליכנס.

להלכה קידשה לעתיד לבא

והנה רוב הפוסקים סוברים כדעת הרמב"ם, שקדושה ראשונה קידשה לעתיד לבא ויכולים להקריב גם כשאין בית, וכן שאסור להיכנס בטומאה למקום המקדש גם בזמן הזה, והנכנס חייב כרת, וא"כ לדידן צ"ב מדוע אין מקריבים קרבנות בזה"ז.

וראיה שפוסקים להלכה כשיטות אלו אפשר להביא ממה שפסק השו"ע (יו"ד סימן שלא סעיף קלה) שאם הכניס מעשר שני בזמן הזה לירושלים בין החומות [יצוין, שהעיר העתיקה שבימינו גדולה יותר מירושלים בין החומות שהיתה בימים ההם] אינו יכול לפדות, משום שנקלטו בחומות ירושלים, דאע"פ שגלו ישראל מארץ ישראל עדיין קדושת ירושלים קיימת [משום שקדושת ירושלים היא בגלל השכינה, וזה כעין קדושת בית המקדש שלא נתבטלה], וביאר הגר"א שם בהגהותיו (ס"ק קה) משום דקי"ל כשיטות הראשונים דקדושה ראשונה קידשה לעת"ל, ולכן אסור ליכנס בטומאה.

נמצא שלהלכה ולמעשה נקטינן כדעה הסוברת "קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא", ולפי"ז אפשר להקריב קרבנות בזמן הזה, ולא עוד אלא שחייב יש בדבר, וחובה להקריב תמידין מדי יום ביומו וקרבנות המוספין במועד, וא"כ נשאלת השאלה למה איננו מקריבים קרבנות.

עבודה בטומאה

ואין לומר, דטמאי מתים אנו ואסור להקריב בטומאה, שהרי טומאה הותרה בציבור, ואפילו למ"ד (יומא ו:) דטומאה דחווה היא בציבור, ונפק"מ דלכתחילה צריך לחזר אחר כהן כשר ולעשות עבודה על ידו, מ"מ כו"ע לא פליגי דהכי דאי אפשר יכול להקריב בטומאה, ולדידן אין כהנים טהורים, ולכן היה צריך להקריב קרבנות.

והגאון רבי צבי הירש קאלישר זצ"ל מגדולי תלמידי הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל האריך בספרו 'דרישת ציון' בענין זה [יצא לאור לפני פחות ממאתים שנה], ויש לו כמה חילופי מכתבים עם הגרעק"א על זה, והגרעק"א אף התכתב עם חתנו הגדול החת"ס בענין זה, והיא לו נדפסה בשו"ת חת"ס (יו"ד סימן רלו), ונביא תמצית הדברים בסוגיא רחבה זו, שיש כמה סיבות שהעלו הפוסקים מדוע אי אפשר להקריב קרבנות בזמן הזה.

סיבה א' - מקום המזבח

הגרעק"א כתב שבכדי להקריב קרבנות צריך לדעת היכן בדיוק מקום המזבח, דרך שם אפשר להעלות הקרבנות, ואם לא יודעים בדיוק מקומו שוב אי אפשר להקריב, וכמו שקבע הרמב"ם להלכה (הל' בית הבחירה פ"ב הלכה א-ג) "המזבח מקומו מכוון ביותר, ואין משנין אותו ממקומו לעולם וכו', ומסורת ביד הכל, שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח, ועקד עליו יצחק, והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה, והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל, ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא, ומשם נברא וכו', מדות המזבח מכוונות הרבה וצורתו ידועה איש מאיש, ומזבח שבנו בני הגולה כעין מזבח שעתיד להבנות עשוהו, ואין להוסיף על מדתו ולא לגרוע ממנה", ואנן לא ידעינן מקום המזבח איה, שהרי כשעלו ישראל מן הגולה לבנין ביהמ"ק השני אמרו חז"ל (קידושין סד:) שעלו עמהם שלשה נביאים, והם גילו להם היכן מקום המזבח המדויק, ומאחר שאין אנו יודעים מקומו על כן אי אפשר להקריב.

מקום הכותל המערבי

ובמשך הדורות ניסו למצוא כמה פתרונות לזה, חדא שכבר אמרו (שה"ש רבה פרשה ב) שלא נחרב כותל המערבי, וא"כ אפשר למדוד משם למקום המזבח כפי המבואר במסכת מידות כמה היה המזבח רחוק מן הכותל.

אך עצה זו אינה עולה יפה, דהא אורך הכותל הנראה בימינו הוא כ-490 מטר [מה שאנו רואים היום הוא הקיר שבצד מערבי ובזווית הדרומית, ואינו אורך כל כך, אך יש המשך אורך לכותל, והוא משמש לקיר לבתי הישמעאלים], ולפי המבואר במשנה דמסכת מידות נמצא

^א יצוין, דהני מילי קדושת המקדש והמזבח שקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא, אבל קדושה ראשונה של ארץ ישראל קי"ל שלא קידשה לעת"ל, ומסביר הרמב"ם הטעם, דקדושת אר"י באה ע"י כיבוש הארץ, וכיון שנתבטל הכיבוש נתבטלה הקדושה, אבל קדושת הר הבית המקדש העזרה והמזבח אינו שייך לכיבוש, רק קדושתה בגלל השראת השכינה, ובוזה לא יתכן שתתבטל.

שאורך הבית היה חמש מאות אמה, שזה כ-250 מטר בלבד, נמצא שאחרי החורבן הוסיפו על הכותל המערבי, ושוב לא ידעין מהיכן למדוד מקום המזבח.

יסודות ביהמ"ק

והגר"צ העלה עצה אחרת, וכוון לזה בשו"ת מהר"ץ חיות ב'קונטרס המקדש', שאפשר לחפור בהר הבית, ולבדוק את יסודות ביהמ"ק של האולם וההיכל, וכן השיתין שהיו נוקבים ויורדין עד התהום, ומשם נמדוד ונדע היכן מקום המזבח. אמנם דחו גם עצה זו, שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב (תהלים קלז, ז) "ערו ערו עד היסוד בה", שהאויבים הרסו את ביהמ"ק עם היסודות, ואין לומר שפסוק זה איירי בחורבן ביהמ"ק הראשון, כי מפורש בגמרא (גיטין דף נו: נז:) שדרשו מקרא זה על חורבן ביהמ"ק השני, וא"כ אי אפשר לבדוק לפי היסודות.

אך הגר"צ לא קיבל גם טענה זו, באמרו שהחריבו "עד היסוד" ולא עד בכלל, וכן כתב במהר"ם חגיז (אלה מסעי עמוד ה) שהיסודות לא נחרבו, מפני שדוד המלך בנה את היסודות, ואם כן לא יתכן שנחרבו היסודות, דגבי השערים שבנה דוד אמרו (סוטה ט.) שלא נחרבו, כי לא שלטו שונאים במעשי ידיהם של משה ודוד עי"ש, וה"ה ביסודות שלא נחרבו. אך למעשה אי אפשר לדעת מזה מקום המזבח, דאף אי נימא שלא נחרבו, הלא במשך שנות הגלות בנו הגוים כמה בנינים בהר הבית, וא"כ כיצד נדע מה היסוד של ביהמ"ק ומה היסודות שלהם.

מקום קודש הקדשים

לפיכך העלו עצה שלישית, דכהיום בנו הישמעאלים 'כיפה של זהב' על ראש המסגד שלהם במרכז הר הבית, ותחת כיפת הזהב יש סלע גדולה, וכתב בשו"ת רדב"ז (ח"ב סימן תרצא) שהסלע הזה הוא אבן שתיה שהיה בקודש קדשים, וא"כ אפשר למדוד משם את מקום המזבח, שהרי במסכת מידות מבואר המרחק בין קודש הקדשים למזבח.

אמנם גם זה אינו פשוט, דכתב מהר"ם חגיז (אלה מסעי עמוד יד) שהעזרה וההיכל קרובים אל הכותל הדרומי של הר הבית, ואילו כיפה זו היא בצד השני של ההר, ולדידיה קודש הקדשים הוא באיזור שבנוי היום המסגד השני של הערבים הנקרא "אל אקצה". ואפילו את"ל כדעת הרדב"ז נפסוק כוונתיה לדינא [שהרי היה מגדולי הפוסקים בדורו] דאבן השתיה עומדת במקומה של כיפת הזהב, הלא מדת האבן הנראה בימינו גדול יותר מהמידות של כל שטח קודש הקדשים, ובע"כ צריך לומר שעל הסלע בלטה אבן גדולה ושם היה מקום קוה"ק ואבן השתיה, והאויבים שברו בליטה זו ובנו את בית תיפלתם על כל שטח הסלע, ושוב אינו יודעים היכן מקום אבן השתיה.

ואפילו אם נדע את מקומה המדויק של אבן השתיה, יש מחלוקת ראשונים היכן היתה מקום האבן בביהמ"ק, שהרמב"ם (הלכות בית הבחירה פ"ד ה"א) סובר שאבן השתיה היתה במערבו של קודש הקדשים, ואילו רש"י (מגילה י: ד"ה אינו) כתב, שהיה באמצע קודש הקדשים, ובתוספות (ב"ב כה. ד"ה וצבא) כתבו, שהיה במזרח קודש הקדשים, והאריכו בזה האחרונים, וכיון שאין אנו יודעים את מיקום האבן בקודש הקדשים, שוב לא נדע את מקום קודש הקדשים, וממילא גם מקום מזבח נעלם מאתנו, ואי אפשר להקריב קרבנות רק במקום המזבח.

מידות של אמה

עוד כתב הגרעק"א, דאפילו את"ל שיודעים אנו היכן מקום הכותל המערבי או מקום קודש הקדשים אכתי לא נוכל למדוד משם את מקום המזבח, שהרי אינו יודעים במדויק מדת האמה [מפורסם מדת החזו"א לחומרא, והגר"ח נאה שהקטין המידות, בין כך ובין כך א"א לדעת בדיוק מדת אמה, שאף החזו"א והגר"ח נאה עצמם לא קבעו את השיעור המדויק, רק החמירו לצאת מכלל ספק], וממילא לא ידעין מידות המזבח.

והגאון רבי שמעון סופר זצ"ל (הובא בקובץ 'תורה מצינ' חוברת ד סימן טז) רצה לחדש שלא כל המזבח צריך להיות במקום המזבח רק חלק ממנו, וא"כ אפשר לבנות מזבח גדול על כל שטח הספק שחלק ממנו ודאי במקום המזבח, והגר"צ פ' פראנק בספר 'מקדש מלך' חלק עליו, ולדידיה צריך שכל המזבח יהיה במקום המזבח, ויש לדון הרבה בדבריהם ואכמ"ל, אך בלאו הכי הלא המקום המסופק גדול מאד, א"כ לא מיבעיא לפי הנראה בפשטות מדברי הרמב"ם (הלכה ג) שאסור להוסיף על מידות המזבח שהיתה ל"ב אמה על ל"ב אמה, שא"כ בודאי אין עצה זו פתרון, אלא גם לפי מה דאיתא בגמרא (זבחים סב.) שאפשר להגדיל את המזבח עד שישם אמה, אכתי שישם אמה על שישם אמה אינו מכסה כל מקום הספק, ואכתי לא הועילו מאומה בעצה זו.

סיבה ב' - כהנים מיוחסים

טעם נוסף כתב הגרעק"א למה אי אפשר להקריב קרבנות בזה"ז, משום שאין לנו כהנים מיוחסים, ומאריך בזה טובא, ויסוד דבריו מדברי הריב"ש (סימן צד) שדן באחד שקילל את הכהן, ורצה להענישו על שזלזל בכבודו של כהן [בנוסף לעצם הלאו החמור של מקלל יהודי], ומסיק שאין להענישו על כך, מפני שהכהנים בזמן הזה אינם כהנים וודאיים, רק בתורת ספק המה כהנים², ולכן אי אפשר להוציא ממון לקנס עבור כך.

ומציין לדברי מהרשד"ם (אבה"ע סימן רלה) דלפי הריב"ש יכול כהן בזה"ז לישא שבויה, דהא כהן אסור בשבויה מחמת ספק שמא נאנסה בשבי, אבל בזה"ז שהוא רק ספק כהן נמצא דהוה ספק ספיקא, ובהא לא החמירו, ומסיים הגרעק"א, דאע"פ שלא ילך לקולא ויתיר את השבויה לכהן, אך צריך להחמיר ואי אפשר לתת לכהן לעבוד עבודה, כי יש בזה ספק מיתה, דשמא זר הוא, והזר הקרב יומת, לכן צריך להחמיר ולא לעשות עבודה.

דיני כהנים בזה"ז

² וכן ידוע מה שכתוב ב'ספר חסידים' (מהדורת ברלין סימן תרל) על רב האי גאון ששאל את אליהו הנביא מתי יבא משיח, "ואמר לי, כשיקיפו הר הזיתים עם כהנים, ולקחתי כל הכהנים שמצאתי להקיף, אולי ביניהם כך, ואמר לי אליהו, ראה כל הכהנים שאתה רואה מלובשים מעילים והולכים בגיאות, אין שום אדם מזרע אהרן רק אחד, שהוא הולך אחר כולם, שנבזה להם והוא נמאס בעיניהם, והולך בבגדים רעים ואינו חפץ בכבוד, ומשיט את עצמו כמי שאינו, והוא חוגר ברגלו אחת ומצד אחד חסר עין, אמר, זהו כהן אמת מזרע אהרן".

אולם כל היסוד לומר שאין כהנים בזמן הזה היא סוגיא שלימה, ונחלקו בזה גדולי הפוסקים, שיטת הרמ"א והמג"א (או"ח סימן תנז) שמוותר לתת חולת חו"ל לכהן קטן [שמוותרת באכילה בטומאת מת, ולא בטומאה היוצאת מגופו], הרי שנקטו שגם בזמן הזה יש כהנים גם לקולא.

ואילו הש"ך (יו"ד סימן שכב סקט) כתב בשם מהרש"ל שרוב או לפחות מחצה מהכהנים בזה"ז אינם כהנים, ולכן פסק שהכהנים בזמנינו הם רק ספק כהנים ואסור להאכילם חולת חו"ל, ויש בזה אריכות גדולה ואכמ"ל.

ובאמת קשה לדברי הש"ך ורעק"א, כיצד כהנים עולים לדוכן ומברכים את הברכה לפני ברכת כהנים, הלא לדבריהם שהכהנים הם רק ספק כהנים א"כ הוה ספק ברכה לבטלה, ובספק אין מברכים [בשלמא עצם העלייה לדוכן יש נידון בפוסקים (או"ח סימן קכח ס"א) אם ישראל העולה לדוכן עובר אעשה אם לאו, אבל לברך ברכה בשם ומלכות בודאי אסור מספק], וכן נוהגים שהכהן מברך בפדיון הבן, הרי שלא חיישינו לברכה לבטלה, משום דכהן ודאי הוא, וא"כ חוזר וניעור השאלה מדוע אין מקריבים קרבנות בזמן הזה.

דעה מחודשת של החזו"א

ויש לציין לדעת החזו"א (יו"ד סימן קצג ס"ק יב) שכתב מהלך מחודש בגדרי הכהנים בזמן הזה, שקשה שמצד אחד אנו נוהגים שרק **מפרישים** מעשרות אף בזה"ז [כדי לתקן הפירות מלהיות טבל], ולא **נותנים** אותם ללוים מספק שמא אינו לוי או כהן¹, אך לאידך גיסא מחזיקים אותם ככהנים לעלות לדוכן ולברך ברכה, שמזה רואים שהכהנים בגדר ודאי כנ"ל, ומחדש החזו"א דאילו היו הכהנים מרוויחים שוה כסף היו המון עם משקרים ואומרים שכהנים הם כדי להרויח את הממון, לכן תקנו שיעלו לדוכן אבל לא יקבלו דבר שיש בזה ריווח ממון ולכן גם לא נותנים להם חלה, וממילא לא ישקרו לומר שהם כהנים, ומה שמקבלים מעות לפדיון הבן אינו אלא במתנה על מנת להחזיר, ודבריו מחודשים.

ובימינו שהכהנים לא מרוויחים ממון מהכהונה נמצא שהכהנים הם ודאי כהנים, וממילא אפשר להקריב קרבנות בזמן הזה, שהרי בזה ליכא ריווח ממון, וכן כתב החזו"א להדיא (אהע"ז סימן ב סק"ז ד"ה והנה) עי"ש, וא"כ לדברי החזו"א לא יספיק לנו טעם זה של רעק"א ליפטר מהקרבת קרבנות חובה בזמן שאין ביהמ"ק קיים.

ויציין, שהחת"ס (שם) חלק על הגרעק"א בטענה זו, דאפילו את"ל ספק כהן הוא, הלא אמרו (קידושין סו:): דחלל שעשה עבודה עבודתו כשרה, וילפינן ליה מדכתיב (דברים לג, יא) "ברך ה' חילו - אפילו חללים שבו", א"כ יכול כהן ספק להקריב קרבנות דעבודתו כשרה.

סיבה ג' - בגדי כהונה

עוד טעם כתב רעק"א, כי בזמנינו איננו יודעים מהי "תכלת" הנצרך לבגדי כהונה, ודבריו מכוונים לשיטה הסוברת בגמרא (יומא ו.) שבאבנטו של כהן הדיוט היה תכלת, דלמ"ד שהיה כולו לבן ורק באבנטו של כהן גדול היה תכלת אין כאן סיבה לעכב את העבודה, שהרי איננו זקוקים לכהן גדול כי אם לכהן הדיוט, והאריכו האחרונים מה נקטינן להלכה במחלוקת זו. גם הגענו לפולמוס הגדול האם אנו יודעים מהו צבע התכלת בזמן הזה, וסביב זה היה דיון גדול בין גדולי ישראל, ואין להאריך בזה כי למעשה רוב כלל ישראל לא לובשים תכלת, וסוברים שאין אנו יודעים מה צבע התכלת.

סיבה ד' - אבני חושן

ובחת"ס (שם) כתב בשם רעק"א עוד נימוק שאין להקריב קרבנות בזמן הזה, משום שאין לנו "אבני חושן", ותמהו עליו, מדוע צריך כאן כהן גדול שלובש חושן, והלא לעבודות הקרבנות בכל ימות השנה סגי כהן הדיוט, ותיצו שאמרו בגמרא (יומא ז.) דלמ"ד טומאה דחוייה היא בציבור בעי ריצוי ציץ לכפר, ובלא ציץ אסור להקריב בטומאה, ולכן בעי כל השמונה בגדים, וכיון שאין לנו החושן אי אפשר להקריב בטומאה. אמנם כל זה רק למ"ד דחוייה אבל למ"ד שהותרה לא בעי כה"ג וסגי בכהן הדיוט. ושמעתי רעיון נפלא ממור"ר הגאון רבי אברהם מרדכי הכהן איזבי זצ"ל, שהחת"ס (שם) מקשה על רעק"א, שסבר שא"א להקריב בזמן הזה, דבספר 'כפתור ופרח' (פרק ו) מביא, שרבינו חננאל מבעלי התוספות רצה לעלות לארץ ישראל להקריב קרבנות עי"ש, ולכאורה מה עשה עם קושיות רעק"א דבעי תכלת ואבני חושן, וזה לכאורה קושיא גדולה על האומרים שא"א להקריב בזמן הזה, ותייך הרב איזבי זצ"ל, דרעק"א נקט כשיטת הרמב"ם (הל' ביאת מקדש פ"ד ה"ד) דטומאה דחוייה היא בציבור, ואילו רבינו חננאל סבר הותרה, וממילא לא בעי ציץ ושמונה בגדים.

סיבה ה' - שקלים

סיבה נוספת שאין מקריבים קרבנות בזה"ז העלה החת"ס, משום דאין שקלים בזמן הזה, ורק קרבן פסח שכל אחד מביא ממעות עצמו ולא משקלי צבור זה היה מקום לומר שיקריבו אף בזמן הזה². אך הגרצ"ה טען שהרי אפשר להקנות שקלים עבור כל ישראל, ומהם יביאו את קרבנות ציבור.

סיבה ו' - הר הבית

¹ והנה בימינו מקובל, שמי שמיוחס עד הש"ך נחשב "כהן מיוחס", וזאת כאשר הש"ך עצמו הסתפק בכשרות הכהנים בימיו [ומשמע שאף הוא עצמו לא היה ברור לו שהוא כהן, דאל"כ היה יכול להוסיף שיתנו חולת חו"ל לכהן מיוחס, אלא ודאי ס"ל שמכלל ספק לא נפקא] אמנם ודאי מסורת זו היתה נהוגה אצל גדולי ישראל וישראל בני נביאים הם.

² כשהיה הרבי האמרי אמת ז"ע על הספינה בדרכו לארץ ישראל כתב במכתבו המפורסם, שנתן מעשר ראשון לכהן הרב קוק, אך לא נהג כן במשך כל השנים שהיה באר"י, וכן עמא דבר שלא לתת לכהן.

³ בשנה הראשונה אחרי שכבשו את הכותל המערבי ציוה האדמו"ר מליובאוויטש זצ"ל לחסידיו, שיתרחקו ממקום המקדש יותר מט"ו מיל כדי שיהיו בדרך רחוקה ממקום המקדש ולא יתחייבו בקרבן פסח. וכן מקובל על מהר"א מבעלזא זי"ע שלא רצה להיות בפסח בירושלים כדי שלא יהיה קרוב למקום המקדש ויתחייב להביא קרבן.

בשם הגר"ז מברסק זצ"ל אומרים טעם אחר שא"א להביא קרבנות, כי ביהמ"ק צריך להיות על הר הבית ולא בעמק, ובימינו רואים שמקום המקדש הוא בירידה מהעיר העתיקה [ורק הבאים מכיוון הר הזיתים צריכים לעלות], וכך משמע מלשון התוספתא (ברכות פ"א הלכה טז) שנעקר ונחרש ההר על ידי האויבים, ועתיד הקב"ה להחזירו. ודבריו מחודשים, דמנ"ל שדבר זה מעכב את העבודה, דילמא אע"פ שאין הר אפשר להקריב את הקרבנות במקום המזבח.

סיבה ז' - ריח ניחוח

ומכל הטעמים הללו נראה, שמצד הדין היינו חייבים להקריב הקרבנות, רק אי אפשר להקריב בגלל סיבות צדדיות שמחמתם איננו יודעים כיצד והיכן להקריב, אבל ה'ערוך לנר' בספרו 'בנין ציון' (סימן א) כתב, שמצד הדין אי אפשר להקריב, דהא כתיב בתוכחה (ויקרא כו, לא) "והשמותי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניחוחכם", נמצא שאין להקב"ה בזה"ז ריח ניחוח מן הקרבנות, ושנינו בזבחים (דף מו:): "לשם ששה הזבח נזבח" וחדא מיניה "לשם ריח ניחוח", ואע"פ שאין זה מעכב, מ"מ צריך להיות ראוי לריח ניחוח, וכיון שבזה"ז אין ריח ניחוח שוב א"א להקריב קרבנות.

אמנם ה'כלי חמדה' בפרשת בחוקותי (פרק כו פסוק טז) מקשה עליו, דהא כתב הרמב"ן (שם) שהתוכחה שבפרשת בחוקותי איירי על חורבן בית ראשון, ושל פרשת כי תבוא על חורבן בית שני, ולכן לא כתיב "והשימותי" בפר' כי תבוא, משום שבבית שני לא היה ריח ניחוח, וא"כ איך נימא ש'ריח ניחוח' מעכב בהקרבת הקרבנות, הלא חזינן שהקריבו קרבנות בכל תקופת בית שני.

אך רבים תמהים עליו, דהא כתיב בבנין ביהמ"ק השני (חגי א, ח) "עלו ההר והבאתם עץ וכונו הבית, וארצה בו ואכבד ואכבדה אמר ה'", א"כ בודאי היה ריח ניחוח לפניו יתב"ש, רק כונת הרמב"ן שלא היתה בשלימות כבבית ראשון, ולכן לא ירד אש מן השמים בבית שני, ולכן לא כתיב גביה "והשימותי", משא"כ לאחר החורבן לא היה ריח ניחוח כלל, וממילא א"א להקריב קרבנות.

ולכאורה יש להוכיח כיסוד דבריו של ה'ערוך לנר', דמה שאין מקריבים בזה"ז אינו בגלל סיבה טכנית [כגון שאין הר או תכלת ובגדי כהונה וכיו"ב] אלא יש חסרון בעצם ההקרבה, דהא בגמרא (פסחים קכ.) אמרו, שיש שיטה הסוברת, דמצה בפסח בזה"ז מדרבנן הוא, כי איתקיש מצה ומרור לפסח, "בזמן שיש פסח יש מצה ומרור, ובזמן שאין פסח אין מצה ומרור" [ונאן לא קיי"ל הכי, אלא מצה לעולם דאורייתא], ואי אמרת דבזה"ז אפשר מצד הדין להקריב קרבנות, א"כ מאי קאמר "בזמן שאין פסח אין מצה ומרור", והלא גם בזה"ז חייבים בקרבן פסח, ורק נמנעים מלעשות מעשה משום סיבות שונות, שמחמתן אי אפשר לעשות כן, אבל בודאי יש פסח.

והרי איתא שם בגמרא (שם) שמי שהיה בדרך רחוקה בזמן הבית, חייב במצה ומרור אפילו שאין לו פסח, והיינו טעמא שנחשב שיש פסח מכיון שחייב להקריב הקרבן ורק נמנע מלעשות כן בגלל חסרון צדדי שהיה בדרך רחוקה, וה"נ בזמן הזה כן וא"כ מדוע כתבה הגמ' שבזה"ז אין פסח, אלא ודאי צ"ל כדברי ה'ערוך לנר' דבזה"ז אסור בעצם להקריב קרבנות, ולכן הוה "בזמן שאין פסח".

למסקנא נוטה הגרעק"א שמצד הדין אי אפשר להקריב קרבנות בזמן הזה, ואילו החת"ס נוטה שאפשר מצד ההלכה להקריב, לא הקפנו את כל הנושא שיש בו עוד הרבה נידונים הלכתיים, והתורה רחבה מני ים, וכתבנו את עיקרי הדברים.

סיבה ח' - אין לנו רשות

אך למעשה א"א להקריב בזה"ז, וכפי שכתב החת"ס, דהגם שלדעתו על פי הלכה אפשר להקריב בזמן הזה, מ"מ למעשה א"א להקריב מפני שהסולטן הטורקי קפדן גדול ולא יתן רשות להקריב, וגם בזמנינו כן הוא, וא"צ ראיות והוכחות לכך, כי כל שינוי קטן שעושים בהר הבית גורם לרוגז והשתוללות אצל הישמעאלים, ויש סכנה בדבר, ואין מצות קרבנות דוחה פיקוח נפש, לכן פשוט וברור שאסור להקריב קרבנות בזמנינו, והאחרונים שדנו בענין זה כתבו מפורש שכל הנידון הוא רק אם יתנו לנו הגוים רשות.

ומפני חטאנו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתינו, ואע"פ שאנו דרים בארץ ישראל אין אנו יכולים לעשות חובותינו ולהקריב קרבנות לפניך, ויהי רצון שבמהרה יבנה בית המקדש ונזכה להקריב הקרבנות בביהמ"ק בלי שום מפריע, בעגלא ובזמן קריב, אמן.

נכתב ע"י חברים מקשיבים שומעי לקחו של הרב דקהילתנו הגר"ב וקסלשטיין שליט"א

י"ו"ל ע"י מערכת 'בם חייטני' - מנחם אב תש"פ

בכל ענייני השיעורים: 03-7680292@gmail.com

ניתן להאזין לשיעורים: 03-7680292

לעילוי נשמת

הרה"ח הנכבד רבי אפרים זלמן ז"ל

בן הרה"צ רבי ישראל אריה מרגליות זצ"ל האדמו"ר מפרעמישלן לונדון יצ"ו

נלבד י"ד מנחם אב שנת תשנ"ז לפ"ק

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו הרה"ח רבי אברהם אהרן שליט"א - מאנסי